

EDITORIAL

Sikwayon ang garuk nga alyansang Duterte-Arroyo-Marcos

Hayagan nga konsolidasyon sang garuk nga alyansang Duterte-Arroyo-Marcos—ini ang pangunahon nga katuyuan sa pag-agaw ni Arroyo sa liderato sang Manubo nga Panalغان sining Hulyo 23. Sa suporta ni Arroyo kag sang mga Marcos, ginalauman ni Duterte nga mapalusot na niya ang iskema nga bag-uhon ang konstitusyon kag hatagan dalan ang iya plano nga solohon ang poder kag palawigon ang iya gahum.

Hayagan nga nag-ululupod ang labing ginakangil-aran nga mga tiglawas sang pasista nga kapintas kag burukrata-kapitalistang korapsyon. Sila ang imahen sang pinakamapintas nga bahin sa kasaysayan sang Pilipinas. Sa idalum sang ila garuk nga alyansa, lauman nga labing magalaut ang pagpamigos kag pagpaantus sa pumuluyong Pilipino.

Sugod pa sadto, kabahin si Arroyo sa mayor nga nagasuporta kay Duterte. Sa Manubo nga Panalغان, ang bloke nga tampad kay Arroyo ang isa sa pinakadaku nga nagabug-os sang “supermayor-ya.” Daku ang iya papel sa pagratsada sang bag-ong mga layi pareho sang TRAIN Law. Lubos man nga ginasuportahan ni Duterte ang iya bloke sa Korte

Suprema, lakip ang pagpalusot sa ligalidad sang layi militar sa Mindanao kag sa kaso nga *quo warranto* batuk kay Chief Justice Ma. Lourdes Sereno.

Kabaylo sini, ginsiguro ni Duterte ang suporta ni Arroyo. Ginombrar niya nga upisyal sa kabinete ang pinakatampad nga heneral ni Arroyo nga si Hermogenes Esperon kag iban pa. Insigida pagkapungko, gilayon nga ginmandu niya ang pagbasura sa mga kaso nga pagdambong kag ang paghilway kay Arroyo halin sa lima ka tuig nga detensyon. Ginlagas ni Duterte si Leila de Lima, nga sadto sekretaryo sang Department of Justice sa idalum sang rehimeng Aquino nga nag-

2 riple, naagaw sang BHB-Masbate

ISA KA RIPLING M16 kag isa ka M14 ang nakumpiska sang BHB-Masbate halin sa ginlunsar sini nga ambus batuk sa 2nd IB kag CAFGU nga nagaoperasyon sa Sityo Mangga, Barangay Mactan, Cawayan, Masbate. Kumbinasyon sang mga riple kag *command-detonated* nga eksplosibo ang gingamit sa opensiba nga gintigayon sadtong Agosto 3, alas-8:30 sa aga. Nakakuha man ang mga Pulang hangaway sang mga magasin kag bala, kag iban pang gamit militar. Napulo’g isa ang patay kag tatlo ang pilason sa mga sulda-do.

Bukidnon. Indi mag-nubo sa walo ang napatay kag 25 ang napilasan sa

"Editorial...", *halin sa pahina 1*

pasaka sang kaso, nagpaaresto kag nagpakulong kay Arroyo. Sining Mayo, gintugutan sang Sandiganbayan ang bana ni Gloria nga si Mike Arroyo nga makaguwa sang pungsod. Madamu ang nagapati nga para maa-reglo sini sang naulihi ang ila kinawatan nga manggad nga nakadeposito sa dumuluong nga mga bangko.

Ang pagsaka ni Arroyo sa liderato sang Manubo nga Panalagan pamatuod nga daku gihapon ang uyat niya nga manggad kag gahum. Bisan indi "supermayorya," nagalab-ot sa 184 o 67% sang nagtambong nga kongresista ang nagboto kay Arroyo. Lakip diri ang mga kongkresista nga ginbusog niya sadto sa *pork barrel* kag ginasilaw subong sa promisa nga igabalik niya ang *pork barrel* sa Kongreso.

Samtang hugot nga magkaalyado kag nagasuporta kay Duterte, may narisaring ambisyon kag plano sanday Arroyo kag Marcos para pabaskugon ang ila gahum pangpulitika. May ara sila nga plano nga nagakapareho kag nagabanggianay. Bisan nagasuporta kay Duterte, may kaulingon nga gahum si Arroyo. Madamu ang nagapati nga may iya man nga malaut nga padihot. Pamatuod lang ini sang kadalum kag kasingki

sang krisis sang nagaharing sistema. Nakatanum ang binhi sang masingki nga banggianay sa sulod sang garuk nga alyansa sang mga poderoso nga nagapalumbaanay sa limitado nga resorsa kag pwesto sa reaksyunaryong estado.

Sa hayagan nga pagkonsolida ni Duterte sang alyansa sa mga Marcos kag Arroyo, labi pa siya nga nahumulag sa pumuluyong Pilipino. Labi nga nagalapad kag nakonsolida ang nagahiliugyong prente nga anti-Duterte. Indi malimtan sang pumuluyo ang mga malubha nga krimen sang korapsyon, pagpandambong, ekstrahudisyal nga mga pagpatay, pangpulitika nga pagpamigos kag lapnagon nga pagpang-abuso sang militar kag pulis nga ginbatas nila sa idalum sang diktaduryang Marcos kag mga rehimeng Arroyo kag Duterte. Bangud diri, labing determinado sila nga isulong ang paghimakas para tapuson ang pagginahum ni Duterte kag ibagsak ang garuk nga alyansang Duterte-Arroyo-Marcos. Samtang ginadali-dali ni Duterte nga maratsada ang iya ambisyon nga mangin diktador, nagasingki man ang pagbato sang pumuluyo. Ginapakita nila ini sa pila ka pulo ka libo nga nakigprotesta sa karsada sa okasyon sang ikatlo nga State of the Nation Address ni Du-

terte sadtong Hulyo 23. Pamatuod man sini ang nagabaskog nga mga paghulag kag pagbato sang mga mamumugon sa bilog nga pungsod para isulong ang ila ginapangayo nga pagsaka sa sweldo kag pagtapos sa kontraktwalisasyon. Ang mapintas nga pagtapna sang estado sa ila pagbato indi magpahipos, kundi labi pa nga makapabaskog sa ila determinasyon nga magbato.

Sa kaumhan, wala-tuo ang paghulag sang mga mangunguma kag mga pungsodnon nga minorya para pangapinan ang ila kinamatarung sa duta kag pangabuhian. Indi sila maghipos sa atubang sang mga mabaskog nga operasyong militar kag mga abusong militar. Ululupod sila nga nagaprotesta batuk sa presensya kag pagpang-abuso sang mga sulda-do sa mga baryo kag komunidad.

Sa bilog nga pungsod, todo-todo nga ginasulong sang rebolusyonaryong hublag ang armadong pagbato. Nagalunsar ang nagkalainlain nga yunit sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sang mga taktikal nga opensiba kag nagkalainlain nga aksyong militar. Bisan sa Mindanao kon sa diin nakakonsentrar ang operasyon sang Armed Forces of the Philippines, padayon nga nagasulong ang nagapadalum kag nagalapad nga pagpakig-away gerilya.

Sa pihak sang ginpabaskog nga atake sang rehimeng Duterte, napaslawan ini nga lab-uton ang katuyuan nga lutuson ang BHB. Sa kamatuoran, gin-untat na sang mga upisyal militar sini ang wala-unod nga pagpahambog nga malutos sini ang BHB sa katapusan sang tuig. Gin-untat man nila ang kaladlawan nga padihot nga lokal nga sugilanon pangkalinungan. Wala sila sang pamatuod kundi ang pwersahan nga iparada ang mga mangunguma kag paggwaon sila nga "mga surenderi."

Ang pagpasaka sang alyansa Duterte-Arroyo-Marcos labing nagapukaw sa pumuluyo nga magsulong sang demokratikong rebolusyon sang banwa kag waskon ang makasahi nga diktadurya sang mga dalagku nga asendero kag mga burgesyia kumprador. Labi nga naengganyo ang pumuluyo nga magpasakup sa BHB para magsulong sang armadong paghimakas kag ipundar ang tunay nga demokratikong gubyrno nga magatiglas kag magaalagad sa interes sang pumuluyo.

AB

 <p>Tomong XLIX No. 15 Agosto 7, 2018</p> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ay inilalabas sa wikang Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray at Ingles.</p> <p>Tumatanggap ang <i>Ang Bayan</i> ng mga kontribusyon sa anyo ng mga artikulo at balita. Hinihikayat din ang mga mambabasa na magpaabot ng mga puna at rekomendasyon sa ikauunlad ng ating pahayagan.</p> <p> instagram.com/sine.proletaryo</p> <p> @prwc_info</p> <p> fb.com/groups/cppinformationbureau</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Sikwayon ang garuk nga alyansa Duterte-Arroyo-Marcos 1</p> <p>Mga opensiba sg BHB 1</p> <p>Panubli ni Gloria Arroyo 3</p> <p>Kahimtangan sg pumuluyong Moro 5</p> <p>Gubyrno sg banwa sa Negros 6</p> <p>Piket sa Nutriasia, ginbungkag 7</p> <p>Alice Guillermo, 80 7</p> <p>Diin naghalin ang manggad ni Campos? 8</p> <p>United People's SONA 9</p> <p>Mga protesta 10</p> <p>Berdugo sg Davao Oriental 11</p> <p>Mga paglapas sa kinamatarung 12</p> <p>Dam sa Ilocos, ginpamatukan 13</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ay inilalathala dalawang beses bawat buwan ng Komite Sentral ng Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

Garuk kag duguon nga panubli ni Arroyo

Sadtong Hulyo 23, gin-agaw ni Gloria Macapagal-Arroyo, lubos nga ginakangil-aran nga anay pangulo sang Republika sang Pilipinas, ang liderato sang Kongreso. Ginpamatud-an sang iya pagbalik sa pinakamataas nga sirkulo sang reaksyunaryong gubyrerno nga napabilin nga bilog kag mabaskog ang iya gahum kag impluwensya. Ang amo nga poder ni Arroyo ginpundar niya sa siyam ka tuig nga korapsyon kag mapintas nga pag-ula sang dugo.

Malaba nga salaysay sang korapsyon

Pareho sang mga Marcos, nagkuripon si Arroyo sang binilyon-bilyong piso halin sa pagpandabong sa pundo sang banwa. Halin 2001 tubtub 2010, direkta kag indirekta nga naimbwelto si Arroyo sa wala-tuo nga mga anomalya kag kaso sang korapsyon, pagbaton sang pahamham kag pagpanuhol, pagdinaya sa eleksyon, paggamit sang *pork barrel* kabaylo sang suporta sa pulitika kag madamu nga iban pa.

Ginatus-gatos ka milyong piso ang ginapatihan nga ginbaton nga suhol ni Arroyo kag mga upisyal sa ginbansagan nga “NBN-ZTE Deal,”

isa ka \$329.5-milyong kontrata para tukuron ang National Broadband Network (NBN) nga ginhatag sa Zhong Xing Telecommunications Equipment Company Limited (ZTE), isa ka kumpanyang Tsino. Ginreport nga naglab-ot sa \$14 milyon ang suhol nga direkta ginbaton ni Arroyo kag iya mga suluguon sa pagpirma sa \$470-milyong kontrata sa Industrias Metalurgicas Pescarmona Sociedad Anonima (IMPISA), isa ka kumpanyang Argentine, para sa pagpakay-o sang isa ka *hydroelectric plant* sa Laguna. Ang kasugtanan ginsudlan ni Arroyo apat ka adlaw pa lang siya nga nakapungko sa Malacanang.

Naimbwelto man si Arroyo sa iligal nga paggamit sa P366-milyong *intelligence funds* sang Philippine Charity Sweepstakes Office (PCSO). Nabuyag-yag man ang “Fertilizer Fund Scam” o ang pagmanipula ni Arroyo sa P726 bilyong pondo nga pang-abono sa idalum sang programa nga “Ginintuang Masaganang Ani” para gamiton sa pagdalagan bilang pangulo sadtong eleksyon 2004.

Sa tantya sang grupong IBON sadtong 2008, nagalab-ot sa P7.3 bilyon ang kabilugan nga mga proyekto sang gubyrerno ang ginmanipula ni Arroyo kag iya mga gaway. Katumbas na ini sang isa ka tuig nga galastuhon sang 16,500 pamilya sa sulod sang isa ka tuig.

Sadtong 2005, nagtuhaw sa publiko ang kontrobersya nga “Hello Garci,” ang pagpakigsugilanon ni Arroyo sa anay upisyal sang Comelec nga si Virgillo Garcillano agud siguruhon nga ang botohan sa Lanao

... sundan sa pahina 4

“2 HPR...,” halin sa pahina 1

1st Special Forces Battalion (SFB) resulta sang lima ka aksyong militar sang BHB-Bukidnon halin Hulyo 10-31 sa mga banwa sang Baungon kag Pangantucan.

Sa banwa sang Quezon, ginatake man sang BHB-Bukidnon ang 12th Scout Ranger Company (SRC) sa magkasunod nga mga aksyong militar sadtong Hulyo 28-29 sa mga sityo sang Binikalan kag Domingo, Barangay Lumintao. Pito ka suldado ang patay, lakip si Sgt. Al Luntayao. Anum nga iban pa napilasan.

Misamis Oriental. Sadtong Agosto 3, duha ka beses nga ginharas sang BHB ang 58th IB sa Sityo Minhablon, Hindangan, Gingoog City. Pito ang patay kag duha ang napilasan sa AFP.

Davao City. Sadtong Hulyo 28, alas-10:25 sang aga, ginpalukpan sang eksplosibo sang BHB-SMR ang tropa sang AFP nga gindeploy agud lagson ang *custodial force* sang BHB-SMR sa Sityo Kamarag, Bara-

ngay Tambobong, Baguio District. Natabo ini isa ka adlaw makaligad ang paghilway kay Police Insp. Menardo Cui. Indi magnubo sa anum ang kaswalti sa mga suldado. Si Cui sadtong Hulyo 28 sa Sityo Apog-Apog, Barangay Salaysay. Nagpatigayon sa iya paghilway ang Exodus for Justice and Peace kag mga lokal nga upisyal sang gubyrerno.

Iloilo. Sadtong Hulyo 29, alas-9 sang aga, ginharas sang BHB-Iloilo ang tropa sang 61st IB sa Sityo Tigmagahan, Barangay Alimodias, Miag-ao. Duha ang pilason sa mga suldado. Magkasunod man nga ginpalukpan sang BHB sadtong Hulyo 29-30 ang detatsment sang 12th IB sa Barangay Pudpud, Miag-ao.

Antique. Sadtong Hulyo 29, alas 10 sang gab-i, ginpalukpan sang BHB-Antique ang detament sang 12th IB sa Barangay Maalan, Hamtic.

Agusan del Sur. Tatlo ka beses nga ginpalukpan sang eksplosibo

sang BHB ang mga pwersa sang AFP sa prubinsya. Ang una natabo sadtong aga sang Hulyo 6 sa Barangay Mt. Carmel, Bayugan; ikaduha, sadtong Hulyo 15, alas-10 sang aga, sa Barangay San Juan, Bayugan; kag ikatlo, sadtong hapon sang Hulyo 19 sa lindero sang Barangay San Juan, sa parehong banwa kag Barangay Bolhoon, San Miguel, Surigao del Sur. Lakip sa napatay sanday 1st Lt. Rod Michael Aspiras at Sgt. Ruben Canoy samtang tatlo sa mga suldado ang napilasan.

Agusan del Norte. Apat ka suldado ang patay kag duha ang napilasan sa operasyong haras sang BHB sa Barangay Aklan, Carmen sadtong Agosto 3.

Batangas. Sadtong Hulyo 30, ginbunalan sang BHB-Batangas ang nagaoperasyong pwersa sang 1st IB sa lindero sang mga barangay sang Puting-uway kag Calubcob 2, San Juan. Indi magnubo sa tatlo ka suldado ang napatay sa inaway. **AB**

"Bulok..." halin sa pahina 3

magahatag sa iya sang isa ka milyong boto nga abante sa ila pangontra sa pagkapangulo sa eleksyon 2004. Lapnagon nga protesta ang ginbunga sang nasambit nga kontrobersya, bagay nga nagtulod kay Arroyo nga magdiskurso sang "I am sorry" sa telebisyon sadtong Hunyo 2005.

Pag-ula sang dugo

Nagbilin si Arroyo sang indi matago nga marka sang dugo. Sa siyam ka tuig sang iya pagginahum, nalista ang 1,206 kaso sang pangpulitika nga pagpamatay, 206 kaso sang pagdukot kag pagkadula kag 2,000 kaso sang pagpa-aresto. Naglab-ot sa masobra 800,000 ang pwersahan nga nagbakwit sa idalum ni Arroyo. Pangunahon nga target sang pagtapna ang mga mangunguma kag mamumugon.

Nagalab-ot sa 603 mangunguma ang ginpatay sang mga armadong pwersa sa idalum sang iya kumand. Lakip diri ang mga biktima sang Hacienda Luisita Massacre, isa pinaka-marigkam nga krimen sang iya rehimen. Kahimbon ang mga Cojuangco, ginmanduan niya ang mapintas nga pagbungkag sa sadto welga sa asyenda sa Tarlac sadtong Nobyembre 16, 2004. Pito ka mamumugon sa uma ang napatay sa pataratas nga pagpamaril sang mga suldado sa mga welgista. Masobra 120 ang napilasan.

Brutal man ang pagpangtapna sa mga nagawelga nga mamumugon. Pinakamapintas ang paglupig sa

welga sa Nestle Philippines sadtong 2002 -2005 sa Cabuyao, Laguna kon sa diin gingamit ang pwersang militar kag pulis batuk sa mga mamumugon. Sa bilog nga welga, naglab-ot sa 23 mamumugon ang ginpatay. Lakip diri ang lider sang ila unyon nga si Diosdado "Ka Fort" Fortuna, nga ginpatay sadtong 2005.

Pataratas nga kalakasan militar ang ginbuhian batuk sa mga aktibista kag ordinaryong sibilyan sa idalum sang Oplan Bantay Laya 1 kag 2. Ginatarget ang mga progresibong organisasyon kag di armadong sibilyan nga lunsay ginakabig nga mga "kombatant" sa pasistang doktrina nga ginalatag sang dokumento nga "Know Your Enemy" sang militar. Ginasaludahan kag ginpasaka ni Arroyo ang mga pinakaberdugo nga upisyal sang AFP, lakip si Maj. Gen. Jovito Palparan, nga kilala nga utok sa mga pagdukot, pagtortur kag pagpamatay sa mga aktibista.

Atake sa ligal nga kahublagaan

Nagawasaag sa mga protesta sa karsada ang mabaskog nga kaakig kag pagbato sang pumuluyo. Lubos nga nahamulag kag ginakangil-aran sang banwa ang rehimen bunga sang mga nagatinambak nga iskandalo kag mga anomalya nga naimbwelto siya.

Para matapna ang mga ini, sunud-sunod ang pagdeklarar ni Arroyo sang pasistang tikang. Ginpatuman niya ang "calibrated preemptive response" (CPR) sadtong 2005 makaligad ang serye sang mga daku nga protesta nga ginbunga

sang mga iskandalo nga "Hello Garci." Sa CPR, nagsunson ang pagbungkag sa mga rali kag nangin lapnagon ang pag-aresto sa mga lider kag ralyista.

Gintukod ni Arroyo ang Inter-Agency Action Group (IALAG) sadtong 2006 para maglunsar sang opensibang ligal kontra sa mga kritiko sang iya rehimen. Wala-tuo ang pagpasaka sang himu-himo nga akusasyon, lakip ang tampok nga kaso sang paghingabot sa "Batasan 6" o mga progresibong partido, ang pagpasaka sang kaso nga pagpatay sa 72 aktibista halin sa Southern Tagalog kag iban pa. Ang kaso nga pagpatay batuk sa mga anay tiglawas sang Makabayan nga ginbuhi sini lang ginpasaka sadtong 2006 sa pgaduso sa IALAG. Sadto naman nga 2007, gin-aprubahan ni Arroyo ang Human Security Act (HSA) para kasuhan bilang "terorista" ang sinoman nga nagabato sa reaksyunaryong gubyerno.

Mga gaway ni Arroyo

Sa pihak sang lima ka tuig nga detensyon sa idalum sang nagligad nga rehimen Aquino, nagpabilin nga isa ka poderosong pwersa sa pulitika si Arroyo. Madamu sa iya mga gaway kag alyado subong ang ara sa yabing pwesto sang estado. Malapad ang impluwensya niya sa Kamara. Sa Korte Suprema, anum sa 15 hukom ang ginombrar ni Arroyo, lakip ang nagatindog nga punong mahistrado nga si Antonio Carpio, kag si Lucas Bersamin, nominado sang Korte Suprema bilang masunod sini nga punong mahistrado. Ang bag-o nga napwesto nga *ombudsman* nga si Samuel Martires daan man nga gintalana ni Arroyo bilang *associate justice* sang Sandiganbayan sadtong 2005.

Madamu sa mismong kabinete ni Duterte lakip ang kilala nga tinawo ni Arroyo. Daan nga mga hepe mayor sang AFP sa idalum sang iya rehimen sanday Roy Cimatu, subong sekretaryo sang Department of Environment and Natural Resources, kag si Hermogenes Esperon, subong National Security Adviser. **AB**

Basahon ang mas malawig nga pag-asoy sa kasaysayan sg tiraniya ni Gloria Arroyo sa ginpaggwa nga tatlo-ka-bahin nga Espesyal Report sa www.philippine revolution.info.

Kahimtangan sang pumuluyong Moro

Madugay nga panahon nga nagahimakas ang pumuluyong Moro para sa kaugalingon-nga-determinasyon. Ang ila nga pagbato paliwat-liwat nga ginasugata sang mapintas nga pagpangtapna sang reaksyunaryong estado. Sa tabon sang kampanya sa kalinungan kag katawhayan, kada rehimen nagalunsar sang mapintas nga anti-Moro nga gera halin pa sa panahon ni Marcos tubtub subong.

Bilang sabat sa kalakasan nga ini ginhugot kag ginbug-os sang pumuluyong Moro ang ila paghiliusa para pabaskugon ang ila panawagan sa kaugalingon-nga-determinasyon kag dutang ansestral. Napulo'g tatlo nga tribong Moro ang naghiliusa agud tukuron ang Moro National Liberation Front (MNLF) sadtong 1969.

Sa katuyuan nga palugpayon ang armadong pagbato sang mga Moro, gintukod sang reaksyunaryong gubyerno ang Autonomous Region in Muslim Mindanao (ARMM) sadtong 1989. Promisa sang ARMM ang pagkilala sa kinamatarung sang Bangsamoro sa kaugalingon-nga-determinasyon kag pagresolba sa mga ugat sang armadong inaway kag kaimulon sa rehiyon. Sa umpisa, ginabug-os sang Sulu, Tawi-Tawi, Lanao del Sur kag Maguindanao ang ARMM. Sadtong 2001, nagdesisyon nga magpaidalum sa ARMM ang Basilan (maluwas sa Isabela City) kag Marawi City.

Pero makaligad ang 28 tuig, wala maagum o mapanginpuslan sang mga Moro ang ila kinamatarung sa kaugalingon-nga-determinasyon. Sa baylo, padayon sila nga ginapigos sa idalum sang reaksyunaryong gubyerno sang Pilipinas. Nagapabilin nga pinakaimol nga rehiyon ang ARMM sa bug-os nga pungsod. Sining tuig, may narehistro nga halos duha ka milyon nga imol sa rehiyon. Wala sila sang ikasarang magbakal sang basehan nga kinahanglanaon pareho sang pagkaon, beste kag balay. Madamu sa ila mga mangunguma nga wala sang duta nga ginatalauma.

Napaslawan ang gubyerno

sang ARMM nga sabton ang problema sa duta sang pumuluyong Moro. Gamit ang paltik nga programa sa reporma sa duta, madamu sa ila natiplang kag napilitan nga magsulod sa sistemang *outgrower* o pagparenta sang ila duta sa mga daku nga negosyo kag dumuluong nga kapitalista sa idalum sang indi patas nga mga kasugtan. Nagadugay ang mga kontrata tubtub 25 tuig samtang ginabayaran lang ang mga mangunguma.

Agud maengganyo ang dumuluong nga negosyo kag lokal nga mga kasosyo sini, naghatag ang ARMM kag reaksyunaryong gubyerno sang mga insentiba sa pagbuhis kag ginapabilin nga nakalansang sa P270 ang suhol sang mga mamumugon, samtang mas manubo pa sa mga kababaihan. Samtang, halos isa ka milyon ang wala sang trabaho sa rehiyon kag pat-ud nga madugangan pa ini bunga sang gers sa Marawi.

Korapsyon kag interbensyon sang imperyalismong US

Ginpalala pa ang kaimulon sang mga ribalan sa pulitika kag ekonomya sa rehiyon. Ang kada bahin sang ARMM kontrolado sang magkatuhay nga pamilya, ang pamilya Alonto-Adiong sa Lanao del Sur, mga Hataman, Salipudin kag Akbar sa Basilan kag sang Talino, Pinol kag Ipong sa North Cotabato. Ginahingalitan sang estado ang mga ribalan nga ini agud mapwesto ang mga pinakamasaligan nga suluguon. Ginabuhos sa ila ang pondo kabaylo ang ila katam-

pad. Bangud sa kinaiya nga mapintas nga mga banggianay sa tunga ng mga guban, naipit kag napilitan nga magpili ang pumuluyo kon sin-o ang pagadampigan nga pamilya.

Lapngon man ang pagbaligya sang iligal nga droga, ismagling kag iligal nga baligyaanay sang armas nga masami uyat sang mga lokal nga nagaharing sahi. Sa tabon sang pondo para sa kauswagan kag pag-areglo sang nawasak nga imprastruktura, binilyon nga pondo ang ginahatag sa ARMM. Tuig-tuig nagabaton sang P33 bilyong pondo pangkauswagan ang rehiyon, maluwas pa sa P1 bilyong pondo para sa lokal nga gubyerno.

Hilway nga nagapasilabot ang imperyalistang US sa pulitika kag operasyong militar sa rehiyon. Gamit ang bandera nga gera batuk sa terorismo, masami ang paglunsar sang sarisari nga “ehersisyo militar” sa mga isla kag kadagatan sang ARMM.

Lakip diri ang mga ginalunsar nga operasyong kombat sang tropang US kag AFP sa mga isla sang Basilan kag Sulu agud lagson kuno ang mga Abu Sayyaf. Sa Sulu Sea, nagapatrulya ang US Navy halin sadtong 2017. Sadtong 2016 naman naglunsar sang “multilateral training activity” ang mga pwersa pangdagat sang US, Pilipinas kag Malaysia. Samtang, gamit ang ila kasangkapan sa paniktik kag sarbeylans gindirihir sang tropa sang US ang gera sa Marawi.

AB

Lokal nga gubyrno sang banwa, gintukod sa Negros

Sa mga naglikad nga mga tuig, paliwat-liwat ang pang-insulto ni Rodrigo Duterte nga wala sang teritoryo ang rebolusyonaryong hublag. Ginahimutig niya ang kamatuoran nga nakatukod sa bilog nga pungsod ang mga lokal nga demokratikong gubyrno sang banwa sa lebel sang barangay kag iban sa lebel na sang munisipalidad.

Sa Central Negros sadtong Hunyo 21, madinalag-on nga nahiwat ang kumperensyang bayan sa baryo sa isa ka mabukid nga bahin sang isla. Naglab-ot sa 160 katapu sang sanga sang Partido sa lokalidad (SPL) kag mga myembro sang mga organisasyong masa ang nagtambong sa pagtilipon. Ang 90 sa ila mga upisyal nga delegado sa asembliya. Tikang pasulong sa pagpundar sang gahum pangpulitika sang pumuluyo sa kaumhan ang pagtukod sang lokal nga gubyrno sang banwa. Bilang pagbuhi sang demokrasya, hilway nga ginpili sang mga delegado ang komiteng rebolusyonaryo sa baryo (KRB): sangkatlo halin sa Partido bilang nagapamuno, sangkatlo halin sa mga organisasyong masa kag sangkatlo sa nahanungang pwersa.

Ang KRB ang magaserbi nga tagapatuman sang mga pagsulundan sang gubyrno sang banwa sa lokalidad.

Antes ang kumperensya, ginhiwat sang SPL ang pagpasumpa sa mga kandidato nga katapu bilang lubos nga katapu sang Partido. Dahil diri, nagdaku sang 30% ang numero sang lubos nga katapu sang Partido. Mayorya sa ila naghalin sa sektor sang pamatan-on kag mangunguma nga aktibo kag may iksarang mamuno sa KRB kag isulong

sa mas mataas nga halintang sang rebolusyonaryong paghimakas.

Ginlunsar man ang malaparan nga kampanya sang pagtuon sang Rebolusyonaryong Gabay sa Reporma sa Lupa kag ang pagbalik-lantaw sa lokal nga kasaysayan. Nagdugay sang apat ka adlaw ang pagtuon. Diri, labing nangin maathag sa mga delegado ang ila papel sa pagpasulong sang tunay nga reporma sa duta. Nagkuha sila sang mga leksyon halin sa nangin mga kahuyangan kag kalakasan sa atubang sang todo-todo nga atake sang kaaway kag sa panahon sang mabaskog nga kontradiksyon sa sulod sang hublag kag kasunod ang kahublagaan panadlong sadtong dekada 1990.

Ginhatagan man sang mga pangunahon nga lider sa baryo ang obhetibong kahimtangan kag hilera sang mga sahi sa lugar sa katuyuan nga tumuron ang mayor nga problema kag maaplikar ang husto nga solusyon sa mga ini.

Madinalag-on man nga ginhiwat ang mga asembliya sang Malayang Kilusan ng Bagong Kababaihan kag Kabataang Makabayan. Pareho nga nag-elehir sang tagasa nila ka mga upisyal ang duha ka organisasyon. Nagtipon man ang milisyang bayan para sa ila reorganisasyon, paghanas kag pagrebyu sa oryentasyon kag mga regulasyon sang Bagong

Hukbong Bayan (BHB). Sa bilog nga organisadong pwersa, naglab-ot sa 65% ang nakakuha sang nagkalainlain nga pagtuon kag paghanas.

Pag-atubang sa mga hangkat

Wala-tuo ang mga operasyong militar, saywar, pagpamatay sa mga inosenteng sibilyan, kontra-impol nga mga gera “kontra-droga” kag batuk sa mga tambay sa kabugusan sang Negros. Para sagngon ang mga atake nga ini, nagbalay ang KRB sang isa ka tuig nga programa para masiguro nga nagapadayon ang mga trabaho kag pagtungod sang tanan sa nakalatag nga mga tulungdan.

Nagsumpa ang tanan nga delegado nga himuon ang tanan agud maisulong ang rebolusyong agraryo, pagpalapad sang baseng masa kag pagpaentra sa BHB. Napaluha sa kasadya ang nagapamuno sa lokalidad sa pagkaaktibo sang mga delegado.

“Halin pa sadtong nag-umpisa kita sa lebel sang grupong pang-organisa, nangin komiteng pang-organisa, naglab-ot sa lubos nga asosasyong masa, kag subong nalab-ot na naton ang halintang sang KRB, indi kita mag-untat tubtub indi naton maagum ang lubos nga kadalag-an,” na siling sang isa sa nagapanguna sa kumperensya.

Napapanahon ang pagkatukod sang KRB para atubangon ang pasista kag militarista nga Oplan Kapayapaan sang rehimeng US-Duterte nga nagatuyo nga waskon ang rebolusyonaryong kahublagaan. AB

Piket sa NutriAsia, mapintas nga ginbungkag

Mapintas nga ginbungkag sang gintingub nga pwersang pulis kag mga gwardya sang NutriAsia Inc. ang matawhay nga protesta sang mga mamumugon kag ila mga tagasporta sa atubang sang planta sa Marilao, Bulacan sadtong Hulyo 30. Masobra duha ka bulan na nga nagapiket ang mga mamumugon sang kumpanya para iduso sa maneydsment nga ibalik ang 50 mamumugon nga ilegal nga ginpahalin kag ipatuman ang mandu sang Department of Labor and Employment nga himuon nga regular ang masobra 900 kontraktwal nga mamumugon sini.

Nakatapos lang hiwaton ang misa kag programa sa piketlayn sang mag-atake ang masobra 70 pulis, gwardya kag hurong nga armado sang mga bato, batuta kag panaming, para bungkagon kag palayason sa lugar ang mga mamumugon kag ila mga tagasuporta.

Bilang sabat, nagpungko sila sa atubang sang mga pulis kag gwardya para pungan nga mabungkag ang ila kubay. Ginpangbunanan sila sa ulo kag kalawasan.

Onse ang malubha nga napilasan lakip si Letecia Retiza, 56, nga

nahalitan sa ulo kag ilong kag kinahanglan operahan. Napulo'g siyam naman ang gin-aresto kag gindetenir, lakip ang siyam ka mamumugon, lima nga tagasuporta kag lima nga katapu sang midya. Ginkumpiska ang mga selpon, kamera, laptop, ID kag kwarta sang mga gin-aresto.

Agud hatagan rason ang kalakasan, nagpaggwa sang kabutigan ang NutriAsia kag PNP Mecauyan nga nagpalupok kuno ang mga aktibista. Ginpaatubang nila sa midya si Edwin Barana na kuno

raliyista nga nakuhaan sang shabu kag pusil. Pero sang pamangkuton sang mga mamumugon, nag-ako siya nga nakakulong siya halin pa sadtong 2016 kag ginbakol sang PNP Mecauyan para magpakunokuno nga aktibista.

Pagkagab-i sang adlaw man nga ina, nagprotesta ang mga tagasuporta kag midya sa atubang sang Mecauyan Police Station kon sa diin gindetenir ang mga ilegal nga gin-aresto. Ginpahug kag gindumilian nila ang mga katapu sang midya nga magdokumento sang protesta. Nagpaandam man si P/Supt. Santos Mera Jr., hepe sang Meycauyan, nga arestuhon ang tanan nga nagaprotesta.

Mabaskog nga kaakig kag pagkunderar

Halin Hulyo 30 tubtub Agosto

... sundan sa pahina 8

Alice Guillermo, 80

NAGHATAG PASIDUNGOG ANG PARTIDO Komunista ng Pilipinas kay Dr. Alice Guillermo, pangunahon nga rebolusyonaryong kritiko sa taliambong. Napatay siya sa balatian sadtong Hulyo 29 sa edad nga 80.

Isa ka higante si Dr. Alice Guillermo sa patag sang rebolusyonaryong kahublagan sa kultura sa Pilipinas. Ginpangunahan niya ang pagkritikal sa taliambong paagi sang paglatag sang rebolusyonaryong estetiks bilang sukatan sang ano ang matahom kag indi. Hugot ang iya uyat sa Marxismo-Leninismo-Maoismo sa mga sinulatan nga nagkumbinar sang kritika sa taliambong, kasaysayan sang kultura kag pag-analisa nga sosyo-pulitikal.

Maathag niya nga napaathag ang kasaysayan sang kultura kag taliambong bilang repleksyon sang pungsodnon kag sosyo-pulitikal nga paghimakas sang pumuluyong Pilipino. Para sa iya, ginasalaming sang taliambong ang makasaysayan nga banggianay sa tunga sang reaksyon kag rebolusyon. Dala sang kada obra nga taliambong ang makasahi nga panan-awan sang nagahari nga mapiguson nga siste-

ma. Sandig ini sa panan-awan nga kabahin ang taliambong kag kultura sang superistruktura kag ginagamit sang mga nagaharing sahi para tapnaon ang masang anakbalhas.

Ginapakita ni Dr. Guillermo kon paano nangin armas sang masang anakbalhas para sa paghilway ang rebolusyonaryong taliambong kag kultura. Isa ini ka hinganiban para pukawon ang pumuluyo, ibuyagyag ang kagarukan sang sosyedad kag bug-uson kag pahulagon ang pumuluyo sa rebolusyonaryong pagbato. Nakita ni Dr. Guillermo sa patag sang taliambong kag kultura ang away sang duha ka kampo: ang nagatib-ong sang “taliambong para sa taliambong” kag proletaryo nga taliambong. Lubos niya nga nahangpan ang pamangkot ni Mao Zedong nga “para kay sin-o” ang taliambong kag wala duha-duha nga nagdampig sa “taliambong pa-

ra sa pumuluyo.”

Suno pa kay Jose Maria Sison, sa iya pagpasidungog kay Dr. Guillermo, “Sa katubtuban magapabilin nga buhi sa handuman sang pungsod Pilipinas si Alice Guerrero Guillermo bilang manunudlo sang rebolusyonaryong estetiks kag bilang kritiko sang taliambong sa iya pag-alagad sa ginahimuslan kag ginapigos nga pumuluyo. Ang iya mga sinulatan sa patag sang kultura kag taliambong, nga malawig kag may mataas nga kalidad, napakaayo kag nagtib-ong sa iya bilang bulawanon nga simbolo sa sirkulo sang mga baganihan sa kultura.”

Diin naghaling ang manggad sang pamilyang Campos?

SI JOSELITO DEE CAMPOSJR. ang burges kumprador nga nagapanag-iyang sa NutriAsia, ang pinakadaku nga kumpanya nga tagahimo sang mga produktong ketsap, sarsa kag mantika sa pungsod. Kilala ang kumpanya sa mga produkto sini nga Datu Puti, Silver Swan, UFC, Papa, Mang Tomas, Jufuran, Golden Fiesta kag Happy Fiesta. Ginaeksport man sini ang nasambit nga mga produkto sa Europe, Asia, Pacific kag North America. Sadtong 2015, nakarehistro ang kumpanya sang kantidad sang pagpanag-iyang (*net asset*) nga indi magnubo sa P16.8 bilyon.

Anak si Joselito Dee ni Joselito Yao Campos Sr., isa sa mga pinakamalapit nga kroni sang anay diktador nga si Ferdinand Marcos. Bilyon-bilyong piso nga kantidad sang kinawatan nga manggad sang diktador ang ginlista sa idalum sang pangalan ni Campos sr. (*Lantawon ang listahan.*)

Si Campos Sr. man ang nagtukod sa United Laboratories (Unilab), ang pinakadaku nga kumpanya sang bulong sa pungsod. Para labi nga makapamanggad si Campos Sr. kag mapalapad ang iya kumpanya, ginhatagan ni Marcos sang eksklusibong lisensya sa pang-angkat ang Unilab kag gintalana ini bilang tagasuplay sang bulong sang iya rehimen.

Maluwas sa mga ini, uyat sang pamilyang Campos ang katunga sang Bonifacio Global City, isa ka sentro sang komersyo sa Metro Manila. Nagatindog nga pinuno sini si Joselito Jr, ang may uyat sang NutriAsia. Luwas diri, nagapungko siya bilang direktor sang San Miguel Corporation kag isa pa sini nga kumpanya, ang

FieldFresh Inc. Luwas sa iya mga komersyal nga interes, gintalana siya nga *consul* sang Pilipinas sa Seycheles, isa ka pungsod nga masami gamiton bilang talaguan sang kinawatan nga manggad kag tambakan sang pondo para makalikaw sa pagbuhis.

Sa sulod sang masobra tatlo ka dekada, ginpadayon ni Campos Jr. ang trabaho sang iya amay sa Unilab kag sang ulihi nangin tagapangulo kag *chief executive officer* sini. Gamit ang insentiba kag kinawatan nga manggad nga ginhatag ni Marcos bilang puhunan, labi pang napalapad ni Campos, Jr. ang operasyon kag sakup sang negosyo sang kumpanya sa Indonesia, Thailand, Malaysia, Singapore, Hongkong, Vietnam, kag iban pa.

Ginpasa ni Campos Jr. ang pagdumala sang Unilab sa iya utod nga si Jocelyn Campos Hess kag naghawanan siya sang bag-ong dalan para sa iya negosyo sa industriya sang

Campos Facts

Mga nakaw na yaman ni Marcos na ipinangalan kay Joselito Yao Campos Sr.

Mga nasekwester	Halaga (sa taong nasekwester)
Mga ari-arian	P19.8 bilyon (1986-2014)*
Mga ari-arian nina Campos Sr. at Alejo	P262.6 milyon (2000)
Ganut sa Bataan at Caloocan	
Mga sapi sa:	
PLDT	P74.2 milyon (1999)
PLDT at A. Soriano Corp.	P41.1 milyon (2005)
Pondo mula sa pinagsamang bank account nina Campos Sr. at Rolando Gapud	P375 milyon (1988)
Salapi	P250 milyon (1986)

* Kabuuang halaga (*uninflated*) ng mga nasekwester na ari-arian sa Metro Manila, Rizal, Laguna, Cavite, Bataan, Baguio City, Nueva Ecija, Hans Menzi at Banaue Inn Compound

pagkaon kag ilimnon. Sadtong dekada 1990, gintukod ni Campos Jr. ang NutriAsia Inc. makaligad nga baklon ang Neilcom, UFC, Jufuran, Mafran kag Papa Ketchup, Datu Puti, Mang Tomas kag iban pa nga sadtongay nga kumpanya nga nagahimo sang mga produkto nga ketsap kag sarsa.

Sa idalum ni Campos Jr. nakig-sososyo ang NutriAsia sa kumpanyang HJ Heinz sang US sadtong 2000. Nagbulag si Campos sa Heinz sadtong 2006. Katuwang si Eduardo Cojuangco sang San Miguel Corp., ginbakal nila ang Del Monte Pacific Limited, nga siya man ang nagapanag-iyang kag nagasakup sa operasyon sang Del Monte Philippines. Sadtong 2013, ginbakal ni Campos, katuwang ang Hongkong Standard Chartered Bank sang United Kingdom, ang Del Monte Foods Consumer Products sa US sa kantidad nga \$1.7 bilyon. **AB**

"Piket...", *halin sa pahina 7*

3, wala-tuo ang protesta nga ginlunsar sang mga progresibong organisasyon sa bug-os nga kapuluan kag pati sa luwas sang pungsod agud mabaskog nga kundenahon ang dispersal sa NutriAsia. Tampok diri ang mga paghulag sang mga progresibong organisasyon sang pamatan-on sa nagkalainlain nga unibersidad; mga mamumugon sa atubang hedkwarters sang DOLE sa Intramuros, Manila; mga migrante sa pagpanguna sang Bayan-USA sa atubang sang Philippine Consulate sa New York kag Los

Angeles, California. Lapnagon man sa *internet* ang kampanyang #BoykotNutriAsia.

Nagpaggwa man sang pahayag sang pagkunderang ang National Union of Journalists of the Philippines kag ang AlterMidya Network. Siling nila, ang pagpanakit, pagpamahug kag pag-aresto sang mga pulis kag hurong sang NutriAsia sa mga mamahayag ang direktang paglapas sa kinamatarung sa pamamahayag kag kinamatarung sang publiko sa impormasyon. Ginhilway ang 19 gin-aresto ba-

ngud sa protesta.

Suno sa Partido Komunista sang Pilipinas, "Tuyo sang mapintas nga dispersal sa NutriAsia nga pahugon ang mga mamumugon nga nagahimakas batuk sa manubo nga sweldo, wala sang kapat-uran sa trabaho, indi patas nga polisiya sa pagtrabaho, kag iban pang mapanghimulos nga tikang. Sa pagbuhi sini sang todo nga kalakasan, ginapaandaman ni Duterte ang mga mamumugon nga kon sila padayon nga magprotesta, magabaha ang dugo kag sila pagaarestuhon." **AB**

Pungsodnon nga protesta kontra SONA, ginhiwat

Sa sulod sang duha ka tuig, madasig nga ginhiliusa ni Rodrigo Duterte ang nagkalainlain nga organisasyon pangpulitika kag demokratikong sektor batuk sa iya papet, paantus kag pasistang rehimen. Sa iya ikatlo nga State of Nation Address (SONA) linibo-libo ang naghulag sa sentro syudad sa bug-os nga pungsod.

Nanawagan ang mga raliyista batuk sa pasista kag paantus nga mga polisiya. Ginsinggit nila ang mga islogan: Tama na! Sobra! Tapuson na! Nag-ululupod ang nagkalainlain nga grupo sa gintigayon nga United People's SONA sadtong Hulyo 23 sa Commonwealth Avenue, Quezon City. Dala nila ang panawagan: Sikwayon ang Duterte Cha-cha! Batuan ang diktadurya!

Mas o menos 40,000 ang nagmartsa para isaysay ang matuod nga kahimtangan sang pungsod sa idalum sang tiraniko nga rehimen. Suno sa Bagong Alyansang Makabayan (Bayan), ini na ang pinakadaku kag pinakamalapad nga protesta anti-Duterte.

Nanawagan ang Bayan sang pagtapos sa rehimensang US-Duterte. Nakig-isa man sa protesta ang liwat gintingub nga kusog sang mga mamumugon—ang Nagkaisa! kag Kilusang Mayo Uno. Nagtambong man ang mga Lumad kag Moro halin sa Mindanao para kundenahon ang layi militar sa isla. Didto man ang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP) kag mga pungsodnon demokratikong organisasyon sang pamatan-on kag estudyante. Isa ka adlaw antes ang SONA, nag-abot sa UP Diliman ang linibo-libo nga delegado sang Southern Tagalog kag Central Luzon para magpasakup sa protesta. Nagtipon sa malapit nga bilding sang Commission on Human Rights sa sulod sang kampus ang mga myembro sang Liberal Party kag ila mga kaal-yado nga partido.

Nagmartsa ang libo-libo nga kababainhan sa idalum sang #BabaeAko para ipabutyag ang pagbato sa macho-pasistang rehimen. Nag-abot

man si anay Chief Justice Maria Lourdes Sereno kag iya mga tagasuporta. Antes magkadto sa protesta, naghawat sang misa ang mga tawong simbahan para makig-isa sa panawagan nga hustisya kag demokrasya.

Luzon. Ginpangunahan sang Cordillera People's Alliance kag Tongtongan ti Umili ang United People's SONA sa Baguio City nga ginpasakupan sang ginatos. Samtang, sa pihak sang tsekpoyn, madinalag-on ang protesta sang Bayan-Ilocos sa atubang sang kapi-tolyo sa Vigan City.

Nagtipon ang masobra 1,000 biktima sang layi militar sadtong panahon ni Marcos sa pangkabilugan nga asembliya sang Karapatan-Cagayan Valley sa Baggao, Cagayan. Nagmartsa sila padulong sa munisipyo bitbit ang panawagan nga "Never Again to Martial law! Sobra na!" Sa Tuguegarao City, nagprotesta man ang mga pamatan-on. Sa Bicol, ginpangunahan sang Bayan ang mga nagprotesta sa anum ka prubinsya.

Visayas. Ara sa 500 ang nagprotesta sa Bohol nga ginpangunahan sang Humabol-KMP-Bohol. Sa Cebu, naglunsar sang dululungan nga protesta sa Cebu City, Toledo City kag Bantayan Islands sa pagpamuno sang Bayan-Central Visayas. Madinalag-on man nga ginlunsar sa isla sang Panay ang mga protesta sa Iloilo City, Roxas City kag Kalibo, Aklan. Ginpangunahan man sang Bayan-Negros ang protesta sa Bacolod Public Plaza nga ginpasakupan sang masobra 1,000. Nakig-isa diri ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma sang National Federation of Sugar Workers. Sa bug-os nga isla, naglunsar man sang

mga protesta sa Kabankalan, Dumaguete, kag Guihulngan. Kapareho nga protesta man ang ginlunsar sa Tacloban City kag Catarman, Northern Samar.

Mindanao. Sa atubang sang layi militar sa bug-os nga isla, masobra 500 ang nagpasakup sa protesta sa mismo poder ni Duterte sa Davao City. Gin-abangan sang PNP ang mga delegado halin sa Compostela Farmers' Association kag MARBAI nga magatambong sa rali. Nagbarikada naman ang ginatos nga nakig-isa sa People's SONA sa National Highway sang Koronadal City. Ginatos man ang nagprotesta sa Surigao City, upod ang mga tawong simbahan halin sa Iglesia Filipina Independiente.

Sa Cagayan de Oro City, ginpangunahan sang mga Moro sa idalum sang Tindeg Ranaw ang pagkunderar sa nagapadayon nga layi militar sa Mindanao, amo man ang wala sang aksyon kag suporta sang gubyrno sa mga biktima sang gera sa Marawi City. Isa ka tuig na halin sang ginpangako ni Duterte ang rehabilitasyon kag bulig para sa mga biktima pero tubtub subong wala pa ini nagalarga. Amo man, ginlunsar ang mga People's SONA sa mga syudad sang Zamboanga, Cotabato, Marawi, Butuan, General Santos, Valencia kag Kidpawan.

Sa luwas sang pungsod. Sa US, naglunsar sang protesta sa Los Angeles, Washington, D.C., Boston, Portland, New York kag Chicago. Ginkunderar sang mga raliyista ang nagapasdayon nga pagpamatay kag pamahug nga diktadurya ni Duterte.

Sa Canada, ginpangunahan sang Migrante kag Bayan-Canada ang mga protesta sa Vancouver, Toronto, Montreal kag Ottawa. May pareho man nga paghulag sa gkong sa pagpanguna sang Hongkong Coalition against Duterte's Tyranny. **AB**

Welga sa VECO, ginkasa

Nakahana nga magwelga ang mga mamumugon sang Visayan Electric Company sa pagpanguna sang Visayan Electric Company Employees Union (VECEU-NAFLU-KMU) makaligad magtapos ang ginpasaka sang unyon nga Notice of Strike (NOS) sa National Conciliation and Mediation Board (NCMB) sadtong Hulyo 19. Sadtong Hulyo 30, nagboto ang 107 mamumugon pabor sa paglupok sang welga.

Nagapanguna nga isyu sang mga mangunguma ang mapiguson nga sistema sang pagtrabaho sang kumpanya kag tuyo sini nga pagbungkag sa unyon. Nagpamahug ang maneydsment nga pahalinon ang mga katapu sang unyon sa trabaho bangud kuno sa wala sila sang respeto kag pagsuway sa mandu sangmaneydsment nga magpirma sa mga indi patas nga kontrata kag kasugtanan sa pagtrabaho. Hayagan man ang pagpatuman sang kumpanya sang kontraktwalisasyon paagi sang pagsaylo sang mga trabaho kag serbisyo nga ginatungdan subong sang mga regular nga mamumugon sa mga kontraktwal.

Hungod man nga ginalapas sang kumpanya ang mga probisyon sang *collective bargaining agreement* sa pagdingot sa mga mamumugon sang ila benepisyo sa sulod sang masobra tatlo ka tuig nbene, pagpasilabot sa pagplano sang unyon para sa adlaw sang pagtrabahoh kag pagdumili nga may tiglawas ang NAFLU-KMU sa mga negosasyon kag kumperensya nga ginapatawag ang NCMB.

Kampuhan sa Liwayway

NAGKAMPUHAN ANG MGA mamumugon sang Liwayway Marketing Corporation (LMC), sa pagpanguna sang Liwayway Workers' Union-ANGLO-KMU sa atubang sang planta sang kumpanya sa Mandaue City, Cebu nga imbestigahan ang kumpanya. Ginpaandaman man nga pahalinon ang masobra 300 myembro sang unyon.

Gin-inspeksyon sang DOLE ang nasambit shanligsd nga manawagan nga pabrika kag nakitaan sang paglapas pareho sang indi paghatag sang benepisyo kag iligal nga pagbuhin sa sweldo. Luwas pa diri, paso na ang kontrata sa DOLE sang duha sa apat nga *manpower agency*. May mga mamumugon man nga 14 tuig na nga nagatrabaho sa kumpanya bilang mga kontraktwal.

Ang LMC ang nagamanupaktura sang produktong Oishi kag ginapanagiyahan sang bilyonaryong si Carlos Chan, ika-24 nga pinakamanggaranon nga indibwal sa pungsod.

Bungkalan sa Zambales, padayon

LIWAT NGA NAGAHANDA ANG mga mangunguma sa idalum sang Buklurang Magbubukid ng Balaybay (BMB) kag mga residente sa 21 ekarya sang Lot 2777 sa Balaybay, Zambales para padayunon ang ila bungkalan sa maabot nga Agosto 9. Ginalunsar nila ang bungkalan para pamatukan ang pagpang-agaw sa ila duta sang mga ispekulador sa *real estate*.

Kasugpon ang bungkalan nga ini nga ginlunsar sadtong Hulyo 9. Naputol ang ila paghulag dahil sa pagpang-ipit kag pagpamahug sang mga armadong gwardya sang mga ispekulador. Regular nga ginapatrulya ang mga gwardya sa lugar sang bungkalan para kuhaan sang retrato ang mga mangunguma.

Ginpaidalum man nila ang mga mangunguma sa interogasyon kag ginabansagan mga komunista para hatagan rason ang posible nga deployment sang militar sa lugar. Tatlo ka beses (Hulyo 19, Agosto 2 kag 3) nga nahana ang mga gwardya nga dalayon nga pauntaton ang bungkalan sang mga mangunguma.

Sadto pang 2010 nagahimakas ang mga mangunguma diri para bawion ang ila duta halin sa mga ispekulador.

Sa Tapaz, Capiz nagprotesta ang mga Tumandok sadtong Hulyo 16 batuk sa ginatukod nga detatsment sang 61st IB malapit sa Katipunan Elementary School sa kahadlok nga madalahig ang ila mga bata kon may engkwentro sa komunidad. Suno sa mga residente, perwisyo ang dala sa ila sang presensya militr. Kada nagao-perasyon ang mga suldado, nagakasamad ang pananum sang mga residente kag nagatulog sa mga balay nga wala sang pahanugot.

Piket-protesta batuk sa PLDT

Naglunsar sang pike-protesta ang mga myembro sang PLDT Organization of Workers and Employees upod ang PLDT Rank and File Union, Manggagawa ng Komunikasyon sa Pilipinas kag Gabay sang Unyon sa Telekomunikasyon sang mga Superbisor sadtong Hulyo 31 sa atubang sang upisina sang kumpanya sa Maynila. Ini agud kundenahon ang ginpaggwa nga resolusyon sang Court of Appeals sang adlaw man nga ina nga nagabasura kag nagabaliskad sa mandu sang DOLE para sa regularisasyon sang masobra 7,000 mamumugon nga kontraktwal sa idalum sang nagkalainlain nga ahensya nga ginkontrata sang PLDT.

Samtang, mapintas nga gindispers kag iligal nga ginaresto sang mga pulis kag mga gwardya sang Bonifacio Global City ang mga mamumugon sang Pacific Plaza Towers (PPT) makaligad palukpon ang welga sadtong Agosto 6 sa Taguig, Metro Manila. Ang PPT ginapanagiyahan sang mga Campos.

Ginpalupok ang welga pagkaligad nga pahalinon sang maneydsment ang 17 mamumugon sini nga nagatungod sang importante nga trabaho sa PPT bilang mga *electrician*, *tubero*, *mason*, *panday* kag *teknisyan*. AB

701st Brigade: Mga berdugo sa Davao Oriental

Duguon ang rekord sang 701st Infantry Brigade sang Philippine Army. Sa idalum sang magkasunod nga kontra-rebolusyonaryong mga oplan “Bayanihan” kag “Kapayapaan,” nagatalbid ang mga krimen sini kontra sa pumuluyo sang Davao Oriental. Masyado man ang nasambit nga brigada sa pagpatuman sang nagtaliwan nga Oplan Bantay Laya 1 kag 2 sa Central Luzon.

Sa Mindanao, naglubha ang pagpanghalit sang 701st Brigade sang gin-imposar ni Rodrigo Duterte ang layi militar. Nagdamu ang gin-okupar sini nga mga barangay sang mga mangunguma kag komunidad sang mga Lumad nga Mandaya. Nakalapta ang mga “peace and development team” (PDT) sa mas malapad pa nga sakup.

Mga tinawo sang 701st Brigade ang kriminal sa ekstrahudisyal nga pagpamatay sa mga aktibista kag sibilyan sa Davao Oriental. Dugang nga krimen sini ang ilegal nga pagpang-aresto, pag-arnas sang mga paramilitar nga Lumad agud atakehon ang ila kapares nga Lumad kag peke nga pagpasurender sang mga sibilyan. Nagahimo sila sang mga pagpamomba kag pagpanganyon nga nagatuga sang kahalitan sa mga sibilyan, lakip ang pagkaguba sang mga balay kag pangabuhian, kag pwersahan nga pagbakwit.

Siyam sa 11 banwa kag syudad sang prubinsya ang may presensya sang 67th IB kag 28th IB—ang mga batalyon nga kontrolado sang 701st Brigade. Nagalab-ot sa 27 baryo kag komunidad ang gintukuran sang de-

tatsment, kag may 16 iban pa ang okupado sang mga PDT. Dugang pa diri ang mga hedkwarters sang brigada kag batalyon. Sa mga ginsakup nga komunidad sang mga PDT, lapnagon ang mga kaso sang pagpatay, pagpanakit kag pagpamahug, kag iban pang paglapas sa tawhanong kinamatarung.

Bug-os nga unang distrito sang prubinsya ang ginahalitan subong sang 67th IB kag ikaduha nga distrito naman sang 28th IB. Sa Barangay Malibago sa Cateel, kon sa diin indi maglab-ot sa 2,000 ang populasyon, nagbutang ang 67th IB sang tatlo ka detatsment. May PDT man sa isa sa mga sityo. Maluwas sini, lima pang baryo ang may detatsment, kag tatlo nga iban pa okupado sang PDT.

Mga manugkotong kag protektor sang ilegal nga pagpangtroso sa lugar ang 67th IB. Kasangkapan man ini sang lokal nga agalon nga mayduta sa Boston agud lupigon ang mga residente nga sa iya ibaligya ang produkto sang mga mangunguma. Samtang, nagaserbi nga armadong pwersa pangseguridad sang mga daku nga kumpanya sa mina sa Davao Oriental ang 28th IB.

Anino ni Palparan

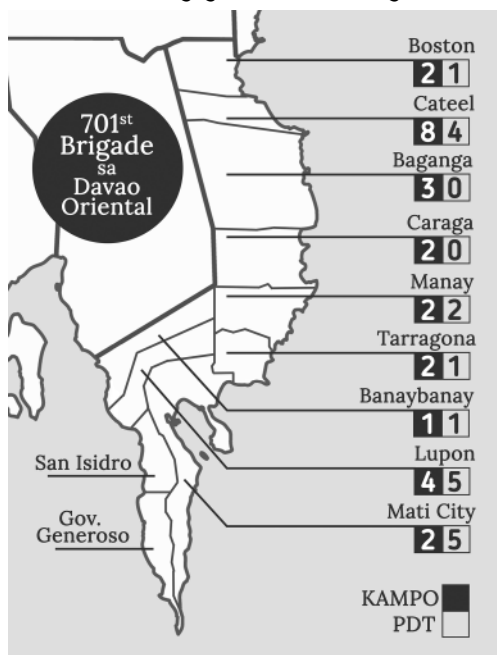
Kilala ang 701st Brigade sa pagpabakwit sang mga komunidad kag pagdukot kag pagpatay sa ginatos ka sibilyan kag aktibista. Kilala bilang “Palparan Brigade,” ginhanas ini ni Jovito Palparan sadtong 2005-2006 sang kumander pa siya sang 7th Infantry Division. Si Palparan ang ginabansagan nga “berdugo” kag paborito nga heneral ni anay presidente Gloria Arroyo. Gindeploy ang nasambit nga brigada sa Davao Region sadtong Oktubre 2010, kadungang sang pagtener ni Palparan sa

rehiyon bilang adbayer militar sang isa ka lokal nga pulitiko.

Kilala nga tampad nga tinawo nanday Palparan si Brig. Gen. Reuben Basiao, ang subong kumander sang 701st Brigade. Sadtong 2012, sang pinuno pa si Basiao sang 67th IB, daw mga “ghost town” ang ginsakup nila nga mga baryo labina sa banwa sang Lupon. Kontrolado ang hulag sang mga residente, kag ginainterogar ang mga myembro sang kada pamilya sang duha ka beses sa isa ka semana. Lapnagon man ang mga kaso sang pagpanakit, tortyur, iligal nga mga pag-aresto kag pagpasaka sang himu-himo nga kaso sa mga aktibistang mangunguma. Maluwas sa ala-Palparan nga pag-atake sa mga sibilyan, nabantog man si Basiao bangud sa pagpanuhol niya sa Commission on Elections sadtong 2007 agud siguruhon ang pagdaog sang mga kandidato ni Arroyo sa Mindanao.

Lakip man sa mga upisyal sang 701st Bde nga kilala nga tagasunod ni Palparan si Lt. Col. Jacob Obligdo, ang subong nga kumander sang 67th IB. Dati siya nga tinawo ni Palparan sa 04th Brigade sa Mindoro, kag imbwelto sa pagdukot kag pagpatay sa mga aktibista nga sanday Eden Marcellana kag Eddie Gumanoy. Kadungan sang pagsaylo sang 701st Brigade sa Mindanao, nangin puno nga upisyal sa saywar si Obligado bilang hepe sang Civil Military Operations sang 10th Infantry Division, kon sa diin nakapaidalum ang 701st Brigade.

Ginpangunahan ni Obligado ang pagpang-intriga sa rebolusyonaryong hublag kag pagtabon sa mga krimen sang 10th ID. Lakip diri ang pagtabon sa pagpatay sang mga suldado sa 8-tuig nga si roque Antivo kag pagkapilas sang duha pa nga bata, kag ang tuyo nga pagsuhol para pahipuson ang ila mga pamilya. Gin-arnasan kag ginapamunuan niya ang grupong paramilitar nga Mandaya Ancestral Defense Unit nga nag-sabwag sang teror sa mga komunidad sang Lumad.

Pagpasaka sang himu-himo nga kaso, asud-asod

Daw “crackdown” batuk sa mga kritiko sang rehimen ang nagsulunod nga pagpasaka sang kaso batuk sa mga progresibong lider, aktibista, tagasuporta kag pati sa midya ang ginahimo sining nagtaliwan nga duha ka semana. Gamit sini ang mga lokal nga guberno, sibilyan nga institusyon kag mga korte para labi nga mangpigos, labina sang mga Lumad nga nagabato sa teroristang teror sa kaumhan.

Pagpang-ipit. Ginmandu sadtong Hulyo 11 sang Palayan City Regional Trial Court sa Nueva Ecija nga arestuhon ang anay mga tiglawas sang Bayan Muna nga sanday Satur Ocampo kag Teddy Casino, anay Department of Agrarian Reform Sec. Rafael Mariano kag Liza Maza sang National Anti-Poverty Commission. Kaangut ini sa ginbuhi nga tatlo nga kaso sang pagpatay batuk sa apat sadtong panahon sang rehimen ni Gloria Arroyo. Nagtanyag pa sang premyo ang kampo ni Arroyo para sa ila pagdakup.

Sa Surigao del Sur, ginpasakaan sang PNP-Lianga sadtong Hulyo 19 sang kaso nga malubha nga pagpahug kag pagpwersa ang 19 indibidwal bangud sa ila pagpamuno kag pagsuporta sa pagbakwit sang mga residente halin sa mga militarisadong baryo sang Diatagon. Isa ka “testigo” sang mga pulis amo si Marcos Bocales, ang lider sang paramilitar nga Magahat-Bagani nga nagpatay sa mga lider-Lumad kag titser sadtong Septyembre 2015.

Sa Cagayan de Oro, ginpasakaan man sang himu-himo nga mga kaso nga pagpamilit kag pag-abuso sang menor de edad ang 11 lider kag tagapangapin sang tawhanong kinamatarung. Sa General Santos City, siyam sa mga lider, titser kag aktibista ang ginpasakaan man sang sarisari nga gin-imbento nga kaso bangud sa protesta sadtong Hulyo 16.

Intimidasyon. Sa Sultan Kudarat, gin-abangan sang militar, pulis kag lokal nga guberno ang prusisyon sang mga Dulangan-Manobo para ilubong ang bangkay ni Datu Pakingan Gantangan sa ila duta sang

katigulangan. Gin-abangan ang mga Lumad sa sunud-sunod nga tsek-poynt sa masobra 12 oras nga byahe halin sa Koronadal City, South Cotabato tubtub Lebac, Sultan Kudarat. Sa kada pagpundo, ginalista ang mga ngalan sang nagtambong kag ginakuhaan sang retrato. Ginainterrogar man sila, ginarekisa ang mga dala kag pilit ginapabuksan ang ka-baong bangud may nakatago kuno diri nga bomba. Ginpanaugan sang sarisari nga paglapas ang mga drayber sang prusisyon.

Si Datu Pakingan isa sa mga lider sang mga Lumad nga nagtukod sang kampuhan sa upisina sang DepEd Region 12 sa Koronadal City. Gin-atke siya sa tagipusuon kag napatay sadtong Hulyo 23 bangud sa kahimtangan sang kampuhan. Siya ang amay sang titser nga si Jolita Tolino nga gin-aresto sadtong Pebrero.

Saywar kag pagpaniktik. Nagpalapta sang peke nga impormasyon ang National Intelligence Coordinating Agency sadtong Hulyo 31 para isabotahe ang ginahiwat nga International Fact Finding and Solidarity Mission sa Mindanao. Sa isa ka text nga ginpalapta sa midya, nag-anunsyo sang peke nga aktibidad ang NICA agud patalangan ang suporta para sa bakwit.

Antes sini, nakabaton ang isa ka bakwit sa Cagayan de Oro City sang mga *text* halin sa nagpakilala nga ahente sa paniktik. Ginreport man sang istap sang Karapatan-Northern Mindanao ang pagsunod sa ila sadtong Hulyo 27 sang ginapatihan mga ahente sang paniktik.

Militarisasyon. Sa Lianga, nagbalibad ang 75th IB sa pagpamuno

ni Lt. Col. Jaime Datuin nga magpirma sa kasugtanan nga nagadumili sa ila nga magtukod sang kampo sa Barangay Diatagon. Ang kasugtanan resulta sang dayalogo sa tunga sang prubinsya sang Surigao del Sur, sang pulis kag mga Lumad. Sadtong Hulyo 30, ginbayaan sang masobra 1,600 bakwit nga Manobo ang *gym* sang Diatagon padulong sa Tandag City bangud sa padayon nga pagpamahug sang 75th IB kag kawad-on sang aksyon sang lokal nga guberno para pauntaton ang ginaimposar sang mga suldado nga blokeyo sa pagkaon.

Sa Tuburan, Cebu, okupado man sang mga suldado sang 302nd Brigade ang mga baryo sang Kabangkalan, Amatuga, Mag-atubang kag Gimama-a. Ginapasibangdan sang mga sulado nga mga tagasuporta sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) ang mga residente.

Sa Mountain Province, okupado sang 81st IB ang mga baryo sang Dandanac kag Tamboan. Ginkampuhan sang mga suldado ang mga balay sang mga residente, ang *dapay* sang mga tumandok kag lokal nga eskwelahan. Ginadumilian sang mga suldado ang mga residente nga mag-ani sa ila mga ulumhan.

Sadtong Hulyo 27, ginpalibutan sang 1st IB kag 730th PAF Combat Group ang kabalayan sa Barangay Laiya Aplaya, San Juan, Batangas. Nagpwesto ang mga suldado sa atubang sang kampuhan sang mga mangunguma kag ginasamad ang kudal sini. Pagkatapos ini nga nagabato ang mga residente sa demolisyon sang ila mga balay nga ginhi-mo sang mga tinawo ni Federico Campos III sadtong Hulyo 23.

Iligal nga pag-aresto. Iligal nga gin-aresto sang 81st IB ang mag-utod nga sanday Edmond, 49, kag Saturnino Lazon, 40, sadtong Hulyo 21 sa Barangay Dandanac, Besao, Mountain Province. Sa ila

talamnan sa Sityo Ambaguio ang mag-utod sang mag-abot ang mga suldado sa pagpamuno ni 1st Lt. Jade Lyzterdan Padinas Gavino. Ginaakusahan sila nga mga katapu sang BHB kag ginpahug nga pagapatyon kon indi maghatag sang impormasyon bahin sa BHB. Gindala sila sa PNP-Besao kag ginpasakaan sang himu-himo nga kaso sang pagpatay kaangut sa natabo nga ambus sang BHB sa 81st IB sadtong Hulyo 14-15.

Sa Sta. Cruz, Manila, gindakup sang mga di nakauniporme nga pulis sadtong gab-i sang Agosto 3 si Francis Laura, myembro sang Panday Sining, sa kampanya “kontra-tambay” ni Duterte.

Pagpang-agaw sang duta. Sadtong Hulyo 30, gindumiiian sang Bases Conversion and Development Authority kag kumpanyang Aqua Planet ang mga Aeta nga mag-agi sa ila dutang ansestral sa Sityo Handuan, Mabalacat, Pampanga. Ginapahalin man sa sulod sang pito ka adlaw ang mga mangunguma kag tumandok sang Barangay Arenguren para sa pagtukod sang New Clark city.

Pagpangluthang. Sadtong Hulyo 20 sa EB Magalona, Negros Occidental, gintuyo nga patyon sang armadong mga lalaki si Nelson “Tay Pito” Sadsad, pangulo sang Hacienda Margarita Farmers Association National Federation of Sugar Workers. Wala siya naabtan sa iya balay gani ginbalikan kag ginpangluthang sang mga kriminal ang hinuypan nga karabaw kag idu.

Ginpalukpan sadtong Hulyo 28 ang dyip nga sakay ang 23-katawo nga tim nga nagaimbestiga sa mga report sang pagdukot kag iban pang paglapas sa tawhanong kinamatarung sa Barangay Montes, Atimonan, Quezon. Sadtong Agosto 2 sa Barangay Poblacion, Padre Burgos sang pareho nga prubinsya, ginpatumtuman sang baril ni Police Chief Rizaldy Merene kag ginpahug nga pagapatyon si Jake Castro, isa ka myembro sang *fact finding team* sang Karapatan. AB

Pagtukod sang daku nga dam sa Ilocos, ginpamatukan

SADTONG HULYO, TATLO ka beses nga nagprotesta ang pumuluyo sang Ilocos Sur agud batuan ang proyektong dam sa Gen. Gregorio del Pilar Impounding Project sa Buaya River. Pagasakupon sang nasambit nga dam ang 5,000 ektaryang duta sa mga banwa sang Salcedo, Gregorio del Pilar, Galimuyod, Sta. Lucia, Sta. Cruz kag iban nga bahin sang Candoni.

Lakip sa mga ginapamatukan sang mga residente kag lokal nga upisyal ang dislokasyon sang isa ka barangay kag duta ka sityo, posible nga pagbaha sa iban pang barangay kag paglunod sang mga karsada kon padayunon ang konstruksyon sang dam. Nagakabalaka man sila sa ginasuhestyon relokasyon kag pagkadula sang ila pangabuhian. Nagapanindugan sila, lakip ang meyor sang Salcedo, nga indi gid sila magpasugot nga tukuron ang dam.

Ginpamatukan man nila ang pagtukod sini sadto pang 2014 sang maghimo sang konsultasyon ang National Irrigation Administration sa lugar. Ginapaggwa sang ahensya nga ginatukod ang dam para sa irigasyon sang kaingod nga mga ulumhan pero wala ini ginapangayo o ginabaton sang mga residente. Ginpakamalaut nila ang padayon sa proyekto nga wala sang pahanugot halin sa mga tumandok nga Bago, Kankanaey kag Itneg nga ara sa lugar

Kahalitan sang mga megadam

Sa bilog nga kalibutan, may 50,000 dam nga gintukod para magtuga sang elektrisidad. Ginapaggwana ang mga ini para man sa irigasyon, pagkontrol sang baha kag transportasyon. Nagresulta ang mga ini sa pagbaha sang ginatos ka libo nga ektaryang kadanawan, kagulangang kag ulumhan. Sa report sang mga internasyunal nga organisasyon kontra sa dalagku nga dam, nagalabot sa 80 milyong pumuluyo ang napalayas sa ila komunidad sang mga dam. Madamu man nga klase sang hayup ang naubos bangud nadulaan sila sang natural nga ilistarang.

Kon tingbon, nagalabot sa \$2 trilyon ang gasstos para sa pagtukod sang mga daku nga dam. Mas mataas sang abereyds nga 56% ang gastos sa konstruksyon sang mga daku nga dam

kon ikumparar sa tantya nga galastuhan sang nagatukod sini. Mayorya sa mga dam pampubliko nga imprastruktura kag kon amo ginaabaga sang pumuluyo ang gasto nga sa kinaandan ginautang sa mga internasyunal nga institusyon pangpinansya.

Nagatuga sang mga daku nga problema ang pagtukod sang higante nga dam. Luwas sa ginasamad sini ang naturalisa kag napalayas ang pumuluyo, indi sini epektibo nga nahimo ang ginpangako nga benepisyu. Sini lang Hulyo 27, narumpag ang megadam sa Attapeu, nabagatnang bahin sang Laos. Sa baylo nga kontrolon ang baha, ini pa ang nangin dahilan sang dalagku nga baha. Nagalabot sa 31 napatay, ginatos ang nagkaladula kag 6,000 residente ang nadulaan sang mga puluy-an. Gimpapisahan sadtong 2015 ang konstruksyon sang narumpag nga Xepian-Xe Nam Noy *hydropower dam* nga nakatalana matapos sa 2019. Ginatukod ang nasambit nga dam sa kahabaan sang Mekong River agud magtuga sang kuryente nga igabaligya sang Laos sa kaingod nga pungsod Thailand.

Sobra man nga ginpadaku ang benepisyu sang higanteng dam sa irigasyon. Sa mga pagtuon, makita nga kadam-an sa sistema sang irigasyon halin sa mga daku nga dam indi areglado nga nadumalahan, masami nga masamad kag wala nagaandar. Bangud diri, madamu nga bahin sang tubig ang nausik nga dapat makakadto sa ulumhan. Sa amo man, ginakaon sang mga kanal kag dike sini ang manggaranon nga duta ng agrikultural. Kadam-an sa mga sistemang irigasyon hain sa mga daku nga dam ang para sa produksyon sang mga komersyal nga pananum kag tuman kamahal. Kon amo, indi ini napanginpuslan sang mga gamay nga mangunguma. AB